

ЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПУ НЕЗМІНЮВАНОСТІ СУДДІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Бабко Валерія Валеріївна

суддя Деснянського районного суду міста Києва

ORCID ID: 0000-0001-9140-3152

Правовий статус суддів передбачає наявність гарантій здійснення ними правосуддя в умовах захисту від будь-якого стороннього впливу. Конституційне забезпечення правосуддя та вільного доступу громадян до правосуддя передбачає створення механізму захисту прав та свобод суддів, а також здійснення ними правосуддя на засадах та у порядок, визначені відповідними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами. З цією метою в законодавстві визначено чіткий перелік статусних принципів діяльності судді.

Серед компонентів принципу єдності судової влади доцільно виокремити: 1) визначену та апробовану правову основу здійснення правосуддя в Україні – Конституції і законів України, керуючись принципом верховенства права; 2) визначеним порядком формування суддівського корпусу; 3) встановленим захистом від втручання у діяльність; 4) встановленим механізмом організаційного, матеріального та соціального забезпечення діяльності; 5) юридичною відповідальністю за втручання у здійснення правосуддя. Отже, принцип єдності судової влади зумовлює також порядок та підстави для створення та функціонування колегіальних, незалежних конституційних органів державної влади та суддівського врядування, яким наразі є Вища рада правосуддя, органів, відповідальних за відбір і кваліфікаційне оцінювання претендентів на посаду судді (Вища кваліфікаційна комісія суддів України), а також суб'єктів, метою яких є вирішення питань внутрішньої діяльності судів в Україні (суддівське самоврядування).

Аналіз законодавчих актів, якими визначається організація судової влади та здійснення правосуддя в Україні, дозволяє констатувати, що принцип незмінюваності суддів у тій формі, в якій він закріплений в Конституції України та Законі України «Про судоустрій і статус суддів» в першу чергу не тільки визначає часові межі, протягом яких суддя може виконувати свої повноваження та гарантує йому захист від необґрунтованого звільнення чи відсторонення (припинення повноважень, переведення до іншого суду без згоди тощо), а і *утворює підстави для формування відповідних положень галузевих законодавств, якими додатково захищаються права та свободи суддів, які є*

критеріями їх незалежності. Наслідком реформи судової системи у 2016 році стало остаточне закріплення принципу незмінюваності суддів у тій його формі, яку сформовано положеннями міжнародних правових документів. Попередній законодавчий акт, яким до 2016 року було врегульовано механізм здійснення правосуддя встановлював чітко визначений термін перебування судді на посаді, при цьому фактично не передбачав заходів, якими він міг би бути захищений від звільнення, відсторонення чи припинення повноважень. Відповідно до положень чинного Закону України «Про судоустрій і статус суддів», суддя одразу призначається на посаду безстроково. Причиною для припинення повноважень є лише набуття граничного віку – 65 років.

Таким чином, під принципом незмінюваності суддів необхідно розуміти сукупність вихідних законодавчих та нормативних засад, якими забезпечується незалежність судді від будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання шляхом заборони до набуття ним шістдесяти п'ятирічного віку на звільнення з посади, припинення його повноважень, відсторонення чи переведення до іншого суду без згоди, окрім випадків передбачених Конституцією України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Правову основу забезпечення принципу незмінюваності суддів утворюють: 1) міжнародні та європейські правові документи, рекомендації та стандарти (багатосторонні договори, хартії, висновки, статути тощо); 2) Конституція України; 3) Закон України «Про судоустрій і статус суддів»; 4) положення надзаконного права (рішення Європейського суду з прав людини).